

Polsko

10-13.století

Vznik polského státu.

Počátky polské státnosti jsou spojeny s oblastí Velkopolska, které se stalo ve 2. polovině 10. století krystalizačním jádrem rodícího se polského státu.

Odtud vzešel rod **Piastovců**, původně knížecí a později i královská dynastie, která vládla Polsku s výjimkami od 10. století do roku 1370.

Rod Piastovců pocházel z okolí Hnězdna, jež se stalo nejstarším centrem polského státu a korunovačním místem prvních polských králů. Své jméno odvozoval od bájného knížete Piasta.

Prvním doloženým piastovským panovníkem se stal Měšek I. (cca 963-992).

Posledním piastovským králem Polska se stal Kazimír III. Veliký (1333-1370).

Po jeho smrti zůstaly vedlejší větve rodu, jež vládly na dílčích územích Polska až do 17. století.

Měšek I.

?-992

- První doložený vládce Polska.
- Nejstarší zpráva o něm pochází z roku 963.
- Vládl snad od počátku 60. let 10. století.
- 965 pojal za choť dceru českého knížete Boleslava I. Doubravku. Pod jejím vlivem přijal roku 966 křest.
- 968 založeno v Poznani misijní biskupství, jež podléhalo přímo Římu.
- V 70. letech podporoval nároky Jindřicha Svárlivého proti Otovi II.
- Jindřichova práva opět uznal po smrti Oty II. a nástupu mladičkého Oty III. (983). Teprve poté, co se vítězství začalo klonit k Otovi, přidal se na jeho stranu i Měšek.
- Za Měškovy vlády docházelo k postupnému rozšiřování polského státu -
- 990-999 válka s českým knížetem Boleslavem II. o Slezsko. Válka skončila až za vlády jeho nástupce Boleslava Chrabrého polským vítězstvím.
- Na konci života vydal dokument zvaný Dagome iudex, jímž věnoval polský stát papeži.

Boleslav Chrabrý

992-1025

- Doba velkého vzestupu polského státu. Boleslav Chrabrý se stal nejvýznamnějším raně středověkým vládcem Polska.
- 997 přijal na svém dvoře biskupa Vojtěcha, podpořil jeho misii k pohanským Prusům a po Vojtěchově mučednické smrti vykoupil jeho tělo a dal jej pohřbít v Hnězdně.
- 1000 – sjezd ve Hnězdně za účasti Oty III.
- Uznána církevní nezávislost Polska a tím de facto i nezávislost Polska na Svaté říši římské.
- Hnězdno získalo statut arcibiskupství. Prvním arcibiskupem Vojtěchův bratr Radim (Gaudentius).
- Po smrti Oty III. (1002) začaly rozpory s říší.
- 1002 Boleslav Chrabrý využil bojů v říši o trůn a obsadil Míšeňsko, Lužici a Milsko, Lužice a Milsko mu byly následně přiznány a uděleny v léno.

Boleslav Chrabrý vykupuje tělo sv. Vojtěcha.
Dveře hnězdenské katedrály, 12. století, bronz.

Boleslav Chrabrý a Čechy

- Na Českém státu získal v 90. letech Slezsko a pravděpodobně ve stejné době i Malopolsko a Moravu.
- 1002 dosadil na český trůn svého příbuzného **Vladivoje**.
- 1003 po Vladivojově smrti se stal českým knížetem na krátkou dobu vypuzený Boleslav III., avšak podporu Čechů záhy ztratil vyvražděním Vršovců. Češi se obrátili na Boleslava Chrabrého, jenž pozval Boleslava III. do Krakova, kde jej zajal. Český trůn obsadil sám.
- **1003-1004 Boleslav Chrabrý českým knížetem.**
- (Boleslav Chrabrý byl po matce Doubravce Přemyslovec a vnuk Boleslava I.)
- Bez odporu opanoval Prahu a celou zemi.
- Boleslav Chrabrý odmítl přijmou Čechy v léno od nového římského krále Jindřicha II. (1002-1024).
- 1004 Jindřich II. svolal vojenskou hotovost, zamířil do Čech.
- Vojsko dobylo Prahu, Poláci vypuzeni z Čech. Českým knížetem se stal syn Boleslava II. Jaromír (1004-1012).

- Boje s říší pokračovaly do 1018
Budyšínským mírem, který přiznal Polsku
Lužici, Milsko a Moravu.
Expanze Polska probíhala také východním
směrem, 1018 Poláci dobyli krátkodobě Kyjev
a získali též Červené Hrady.
Kolem roku 1020 Poláci ztratili Moravu, která
byla znovu připojena k Čechům.
1025 se dal Boleslav Chrabrý korunovat ve
Hnězdně králem.
Téhož roku zemřel.

Prudký rozmach polského státu nešlo nadále udržet. Polsko překročilo zenit svých možností a šlo k úpadku.

Měšek II.

1025-1034

- Rychlý úpadek Polska.
- 1025 Měšek II. korunován králem.
- Vznikla proti němu koalice jeho bratrů Bezpryma a Oty, kteří se spojili s císařem Konrádem II. i s Kyjevskou Rusí.
- 1031 Konrád II. dobyl Lužici, Jaroslav Moudrý Červené Hrady.
- Vlády v Polsku se zmocnil Bezprym.
- Měšek uprchl do Čech, kde jej kníže Oldřich zajal.
- 1032 se Měšek vrátil do Polska.
- 1033 byl donucen rezignovat na královský titul a uznat svrchovanost císaře.
- Polsko rozděleno na tři části, v nichž vládli Měšek a jeho příbuzní. Po několika měsících Měšek vládu opět sjednotil ve svých rukou.
- 1034 zavražděn.

Měšek II. a švábská kněžna Matylda. Nejstarší známé vyobrazení polského panovníka.

Kazimír Obnovitel

1034/1039-1058

- Po Měškově smrti nastaly v zemi nepokoje, jeho nástupce Kazimír byl vyhnán, vláda s ocitla v rukou aristokracie.
- 1037-1038 *lidové pohanské povstání* způsobilo zánik církevních i státních struktur.
- V roce 1039 zaútočil na Polsko český kníže *Břetislav I.* Slezsko připadlo Čechám.
- V nastalém rozkladu země byl Kazimír povolán zpět. Obnovil ústřední moc v Polsku. Roku 1054 získal zpět také Slezsko, za něž však Čechům platil tribut.
- Nezískal královský titul, vládl jen jako kníže.

Polsko za Kazimíra Obnovitele

Boleslav II. Smělý 1058-1079

- Jeho vláda dovršila obnovu polského státu.
- Obnoveno arcibiskupství v Hnězdně.
- Posílil panovnickou moc; dal razit kvalitní minci, zlepšil ekonomiku země.
- Snažil se o dlouhodobé spojení s Kyjevskou Rusí a Uhrami.
- Boleslav Smělý byl roku 1076 korunován králem.
- Během boje o investuru podporoval papeže Řehoře VII. proti císaři Jindřichovi IV.
- Na konci 70. let , kdy se proti němu údajně připravovalo spiknutí, v kostele u oltáře zabil krakovského biskupa *Stanislava*.
- Vražda biskupa vyvolala v zemi odpor, v jehož důsledku byl Boleslav Smělý vyhnán ze země.
- Biskup Stanislav svatořečen, stal se jedním z patronů Polska.

Vladislav Herrmann

1079-1102

- Mladší bratr Boleslava III., po jeho vypuzení dosedl na trůn. Jeho matkou byla Judita, dcera českého krále Vratislava.
- S vládou Vladislava Herrmanna jsou spojeny počátky feudální rozdrobenosti Polska.
- V roce 1097 Polsko rozděleno na tři části, v nichž vládli Herrmann a jeho synové.
- Toto první rozdělení představovalo počátek feudální rozdrobenosti, který s sebou přinesl ústup Polska z mezinárodní politiky. V následujících obdobích získali na vývoj Polska silný vliv římscí králové.
-

Boleslav III. Křivoústý

1107-1138

Po smrti Vladislava Herrmanna si zemi rozdělili Zbyhněv a Boleslav III.

Vládu na sebe nakonec strhl Boleslav III. , který se stal posledním vládcem celého Polska.

Boleslav prosazoval silnou knížecí moc.

Zasahoval do sporů v přemyslovském státě.

Česko-polské spory byly dočasně vyřešeny smlouvou o přátelských vztazích, jíž se český kníže vzdal poplatku za Slezsko.

Na počátku 30. let se angažoval v bojích o moc v Uhrách. Dostal se do sporu s českým knížetem Soběslavem I., jenž ukončil roku 1137.

1122 uznána jeho vrchní vláda na Západním Pomořím.

Na konci své vlády, v roce 1138 vydal tzv. *Statut Boleslava Křivoústého*, nástupnický řád, který kodifikoval rozdělení země na úděly, v nichž vládli jednotliví Piastovci.

Vrchní vládu v zemi měl držet nejstarší Piastovec, jemuž měl připadnout Krakov jako nejvýznamnější součást polského státu.

Po Boleslavově smrti se jeho synové ve svých údělech maximálně osamostatnili a vrchní vláda rychle slábla, až zanikla zcela.

Rozdrobenost polského státu trvala až do poloviny 13. století.

Obnovení polského království

- Ve 13. století doba spěla ke znovusjednocení Polska. První se o to pokusil **Lešek Černý**, který roku 1279 získal Malopolsko a spojil ho s Sieradskem a částí Łęczycka. Potlačil dvojí povstání malopolských velmožů, podporoval města, ale roku 1288 zemřel.
- Již roku 1287 však zemi odkázal na popud arcibiskupa Švinky **Jindřichovi IV. Vratislavskému**, který již roku 1278 získal Kladsko, roku 1280 uznal lenní svrchovanost Rudolfa Habsburského, dlouho válčil s biskupem vratislavským Tomášem II. Roku 1279 vykoupil zemi Krosenskou, přechodně ovládl zemi Wieluňskou, zastavenou Braniborsku, získal lenní svrchovanost knížat Lehnice a Hlohova. O Malopolsko bojoval s plockým knížetem Boleslavem a pak s **Vladislavem Lokýtkem**, podporovaným z Rusi. Roku 1289 ovládl Krakov, usiloval o získání královské koruny, ale než došlo ke korunovaci, roku 1290 zemřel.
- Vratislavsko odkázal **hlohovskému Jindřichovi III.**, který měl později zdědit i údíly zatím bezdětného **Přemysla II., knížete Velkopolského**. Přemyslovi II. odkázal Malopolsko, který měl dát 100 hřiven zlata na vybudování kláštera při chrámu sv. Václava v Krakově, Kladsko mělo být vráceno českému králi Václavu II., a ten měl chránit ostatní dědice. **Václav II.** však uplatňoval nárok na celé dědictví, neboť předtím uzavřel s Jindřichem dědickou smlouvu a také proto, že Rudolf Habsburský, jeho tchán, mu roku 1290 předal všechna léna uprázdněná smrtí Jindřichovou.
- Přemysl II. obsadil v létě 1290 Krakov, Sandoměřsko získal Vladislav Lokýtek.
- Český král Václav II. zatím roku 1289 přijal lenní hold od bytomského knížete Kazimíra a pak roku 1291 od těšínského knížete Měška a opolského Boleslava, se kterými uzavřel spojeneckou smlouvu.

- Přemysl II. měl málo sil na válku, a tak roku 1291 podstoupil Václavu II. Malopolsko za finanční náhradu Přemyslovi však zůstaly korunovační klenoty, neboť Krakov byl místem korunovace posledních polských králů..
- Přemysl se snažil získat Gdaňské Pomoří. Roku 1290 se setkal s knížetem Mstivojem II. a pomořskou šlechtou, a byl uznán za jejich lenního pána a dědice. Tím měla být posílena velkopolská hegemonie v Gdaňském Pomoří, ač se Askánci svých nároků nezřekli.
- Vojsko Václava II. zatím bylo v Sandoměři zastaveno Vladislavem Lokýtkem a Uhry a bylo uzavřeno příměří. Roku 1292 zatím Václav II. dobyl Sandoměř, zatlačil Lokýtka do Sieradzu, kde byl zajat s bratrem Kazimírem a musel učinit lenní slib českému králi.
- Roku 1293 se Přemysl II. spojil s Vladislavem Lokýtkem proti Václavu II. a po smrti svého spojence Mstivoje II. 1294 připojil ke svým državám Gdaňské Pomoří.

Přemysl II. Velkopolský

1295-1296

- V červnu 1295 korunován v Hnězdně arcibiskupem Jakubem Swińkou. Korunovace se odehrála se souhlasem kurie.
- 8. února 1296 byl Přemysl II. zavražděn.
- Jeho jediným dítětem byly dcera Richenza, tehdy osmiletá. Ta odešla s vdovou po králi Přemyslovi II. do Branibor jako snoubenka askánského prince. Ten však záhy zemřel.
- Přemysl svá území odkázal Jindřichovi Hlohovskému, ale velkopolsští velmoži a rytíři zvolili radši Vladislava Lokýtku. Jindřich si však vynutil roku 1296 odstoupení západní části Velkopolska až po Odru a Vartu.

Přemyslova královská pečeť.

Václav II. 1300-1305

- 1300 zvolila velkopolská šlechta svým vládcem českého krále Václava II., v té době již vévodu Krakovska a Sandoměřska.
- Své nároky k Velkopolsku a Gdaňskému Pomoří utvrdil Václav II. sňatkem s dcerou Přemysla II. Vekopolského Richenzou.
- 1300 Václav II. korunován v Hnězdně Jakubem Swińkou.
- 1304 začala se česká moc v Polsku rozpadat.
- 1305 král zemřel.

Pečeť Václava II. jako krále českého a polského.

Polsko po korunovaci Václava II. polským králem

Růžově – území pod přímou vládou Václava II.

Václav III. 1305-1306

- Václav III. se snažil upevnit svou vládu v Polsku. V červenci 1306 vyjel s vojskem z Prahy do Polska.
- Během cesty byl v Olomouci v srpnu 1306 zavražděn.
- Přemyslovský rod vymřel po meči.
- Nároky k polskému trůnu vynesl Jan Lucemburský jako nástupce Přemyslovců; tyto nároky však byly více méně pouze formální. Titul vyměněn 1335 za nároky na Slezsko, které od 1335 součástí Českého státu.
- Vládu v celém Polsku získal 1320 Vladislav Lokýtek.

Vyobrazení Václava III. se třemi královskými korunami jako krále českého polského a uherského.